

Markkinoiden ahdistettu valtias

Teksti **Teppo Tiilikainen**
Kuvitus **Juhana Hurtig**

**Matkapuhelin-
markkinoilla
on käynnissä
uusjako.
Pystyykö Nokia
muuntautumaan
laitevalmistajasta
palveluja
tuottavaksi
internet-
yhtiöksi? ▶**

© KAISA RAUTAHEIMO

■ Toimitusjohtaja Olli-Pekka Kallasvuo Nokian pääkonttorissa tulosjulkistuksen jälkeen.

Nokia valmistaa 14 puhelinta sekunnissa joka päivä ympäri vuoden.

”**T**otta kai positiivinen markkinareaktio lämmittää mieltä!” Toimitusjohtaja Olli-Pekka Kallasvuon oli vaikea pidätellä riemuaan, kun hän esitteli tammikuun lopulla Nokian viime vuoden tulosta yhtiön pääkonttorissa Espoon Keilaniemessä.

Nokia yllätti markkinat – taas kerran. Tulos oli parempi kuin odotettiin ja paljon parempi kuin perinteisellä kilpakumppanilla Motorolaalla.

Nokia myi viime vuonna 432 miljoonaa matkapuhelinta ja sen markkinaosuus hi-poi maagista 40 prosentin rajaa. Yllättäen Nokia menestyi erinomaisesti myös älypuhelimissa, joissa kilpailu on kiristynyt viime vuosina.

Kallasvuon mukaan Nokia kasvatti myyntiään kaikkialla muualla paitsi Pohjois-Amerikassa. Ja mikä parasta, Nokia pystyy palkitsemaan omistajansa tänäkin vuonna muhevilla osingoilla.

Ennen tuloksen julkistamista Nokias-ta kuultiin pitkään vain huonoja uutisia. Markkinoilla epäiltiin, että yhtiö oli kadot-tamassa suunnannäyttäjän roolinsa.

Nokian liikevaihto oli laskussa, suurin toivein julkistettu N97-puhelin oli osoit-tautunut pettymykseksi eikä Yhdysvaltain myyntiä saatu yrityksistä huolimatta nou-suun. Yhtiön johdon aika tuntui valuvan käsittämättömiltä tuntuviin patenttikii-toihin amerikkalaisen Applen kanssa.

Huonot uutiset näkyivät osakekurssissa, joka putosi viime vuonna pahimmillaan al-le seitsemän euron. Kymmenen vuotta sit-ten osakkeesta maksettiin yli 60 euroa.

Pörssikurssin heikkous on saanut monet epäilemään Nokian johdon kykyjä. Tekikö yhtiön hallitus virheen nostaessaan Kallas-vuon toimitusjohtajaksi vuonna 2006?

Jorma Ollilan perintöprinssiä valittaessa tarjolla olisi ollut myös Matti Alahuhta, jon-ka *Kaupparehti* arvioi hiljattain Suomen parhaaksi yritysjohtajaksi. Alahuhtan luot-saama Kone Oy tekee jatkuvasti kovaa tu-losta kiristyvästä kilpailusta ja suhdanteis-ta piittaamatta.

Toisaalta Kallasvuolta on kohtuutonta odottaa ihmetekoja. Nokia on yhtiönä kyp-sässä iässä. Sen koneisto on trimmattu vuo-sien saatossa niin kovaan iskuun, ettei siitä irtoa helposti ylimääräisiä tehoja.

Nokia valmistaa 14 puhelinta sekunnissa

joka päivä ympäri vuoden. Yhtiön logistiikka on maailman huippua ja alihankkijaket-ju on puristettu äärimmilleen.

Amerikkalaiset haastajat

Nokian tulos kertoi siitä, että taantuma al-kaa hellittää matkapuhelinmarkkinoilla. Maailmanlaajuiset toimitukset kasvoivat viime vuoden lopulla kymmenen prosent-tia edellisvuodesta.

Kallasvuo toivoi luonnollisesti, että tä-mä vuosi on vielä parempi. Nokia tunne-taan ketteränä yhtiönä, mutta riittääkö sen vauhti, kun kilpailu kiristyy ja markkinoille tunkee uusia pelureita?

Muutama vuosi sitten No-kia kilpaili markkinoiden herruudesta Motorolan, Samsungin, Microsoftin ja Sony Ericssonin kanssa. Nyt suurimman uhkan muodostavat amerikkalaiset it-jätit Apple ja Google sekä kana-dalainen Research in Motion eli RIM, jotka teettävät puhelimensa Kiinassa ja Taiwanissa.

Numeroiden valossa No-kia on edelleen täysin yli-voimainen – sen puhelimia käyttää maailmalla 1,2 miljardia ihmistä. Mutta koko pelikenttä on muuttumassa. Painopiste siirtyy laitteiden valmistukses-ta ohjelmistoihin ja internetpalveluihin sa-malla kun älypuhelimet yleistyvät.

Markkinatutkimusyhtiö Gartner laskee Nokian markkinaosuuden hieman pie-nemmäksi kuin yhtiö itse. Gartnerin mu-kaan Nokian osuus kännykkämyynnistä putosi viime vuonna pari prosenttiyksik-köä 36,4 prosenttiin.

Eteläkorealainen Samsung on toisena lähes 20 prosentin osuudella. Sitten tulevat niin ikään korealainen LG Electronics ja amerikkalainen Motorola.

Nokia hallitsee suvereenisti myös älypu-helinten kauppaa, mutta se on menettänyt asemiaan RIM:lle ja Appllelle.

Google on nyt tunkeutumassa samoille apajille uuden Nexus One-mallinsa avulla. Kysymyksessä on hakukoneyhtiön ensim-äinen oma puhelin, joka toimii Linuxin pohjalta kehitetyn Android-käyttöjärjestel-män varassa.

Markkinoiden uusjako näkyy parhaiten Pohjois-Amerikassa. Nokialla oli vielä 2000-luvun alussa Yhdysvaltoissa yli 40 pro-senttiin markkinaosuus, mutta se on nyt romahtanut kahdeksan prosentin paikkeille.

Ongelmat kärjistyivät muutama vuosi sit-ten, kun muut valmistajat ryhtyivät räätälöimään puhelimia operaattoreiden toivei-

den mukaisiksi. Nokia ei suostunut tähän, ja sen myynti kääntyi jyrkkään laskuun.

”Nokia elää yhtiönä jonkinlaista murros-vaihetta. Se on edelleen vahva yhtiö, mut-ta sillä on selvästikin ongelmia, koska se ei pärjää Yhdysvalloissa”, sanoo Elinkeino-elämän tutkimuslaitoksen Etlan tutkimus-johtaja Pekka Ylä-Anttila, joka on seurannut pitkään Nokian kehitystä.

Taistelua monella rintamalla

Pohjola Pankin sijoitusanalytikko Hannu Rauhala pohtii, tekikö Nokia virheen kes-kittyessään Kiinan ja In-tian markkinoihin, joissa sillä on nykyisin jopa 40–50 prosentin markkinaosuus. Nokia valmistaa isolla vo-lyymilla halpoja ja keski-hintaisia puhelimia, kun amerikkalaiset jättyhtiöt keräävät suurempia margi-naaleja kehittämällä kal-liita älypuhelimia.

Myytyjen kännyköiden perusteella Apple ja Google ovat pikkutekijöitä, mut-ta rahassa mitattuna niiden osuus kasvaa vauhdilla. Jos Apple jatkaa nykyistä vauhtia, se ohittaa Nokian liike-vaihdossa jo parin vuoden kuluttua.

Apple hallitsee kalliiden ja laadukkaiden tietokoneiden kauppaa ja pyrkii nyt samaan kännyköissä. Markkinoilla odote-taan Applen uutta iPad-verkkopäätelaiteta. Sen kysyntä ylittää jo iPhoneen alkuvai-heen. Laitteen valmistuksessa on ilmennyt kuitenkin ongelmia, joten se saadaan kaup-poihin suunniteltua myöhemmin.

Nokialta on odotettu turhaan kilpailijaa iPhonele. Yhtiö on vahvimmillaan perus-puhelinten tuottajana, mutta niiden hinta laskee koko ajan. Nokian puhelinten kes-kihinta on nykyisin noin 63 euroa, halvimpia malleja saa parillakymmenellä eurolla.

Kallasvuon mukaan Nokia on myynyt vii-dessä vuodessa yli 750 miljoonaa halpapu-helinta. Toisin sanoen lähes 40 prosenttia Nokian myymistä puhelimista kuuluu hal-vimpiaan hintaluokkaan.

Apple taistelee Nokian vastaan monella rintamalla. Se on haastanut Nokian oikeu-teen patenttirikkomuksista ja syyttää sitä monopolipyrkimyksistä. Apple väittää, et-tä Nokia johtaa viranomaisia harhaan var-mistaakseen, että sen patentit määritellään uusien standardien perustaksi.

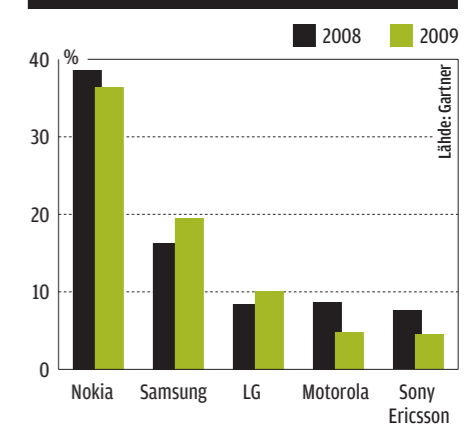
Älypuhelimien ja uusien palveluiden esiinmarssi alkoi muutama vuosi sitten Yhdysvalloissa, jossa RIM:n Blackberryllä on noin 40:n ja Appllella 30 prosentin markki-naosuus. Nokia laahaa kaukana perässä.

© HANNU LINDROOS

■ Pohjola Pankin analytikko Hannu Rauhala seuraa tarkasti kännykkämarkki-noiden kehitystä.

MATKAPUHELINTEN MARKKINAOSUUDET

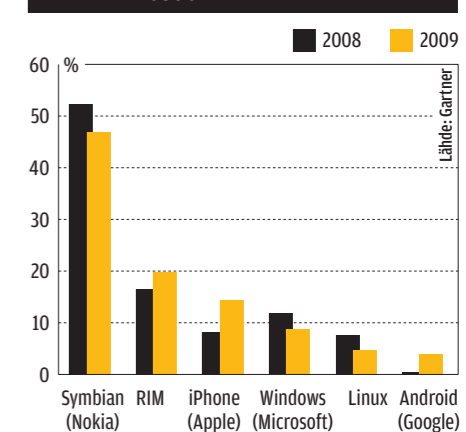

Maailmassa myytiin 2009 kaikkiaan

1,2 miljardia

matkapuhelinta.

ÄLYPUHELINTEN KÄYTTÖJÄRJESTELMIEN MARKKINAOSUUDET

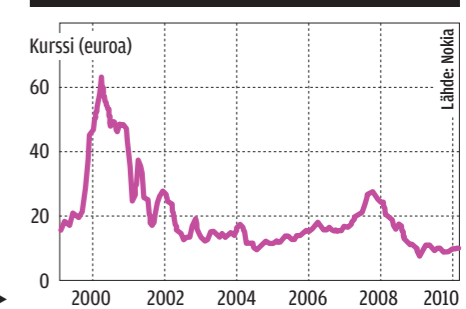

Maailmassa myytiin 2009 kaikkiaan

172,4 miljoonaa

älypuhelimia.

OSAKEKURSSI ALAMAISSA

■ Apple iPhone

■ Google Nexus One

■ Nokia N900

■ BlackBerry Storm2 9550

KUVAT © VALMISTAJIEN

"Nokia oli pitkään alan teknologiajohtaja, mutta teknologian merkitys on vähentynyt, sillä sitä voi aina ostaa. Nyt kamppailaan siitä, minkälaista sisältöä teknologialla tuotetaan", Pekka Ylä-Anttila sanoo.

Hänen mukaansa sama kehitys nähtiin tietokoneissa jo aikaisemmin. Tietokoneet tehdään nykyisin Kiinassa, ja alan amerikkalaisesta suuryhtiöstä IBM:stä on tullut informaatioteknologiaan liittyvien palveluiden tuottaja.

Hannu Rauhala on samaa mieltä.

"Kaikki valmistivat aikaisemmin itse omat komponenttinsa. Kun joku onnistui tekemään tehokkaamman, se oli selvä kilpailuvälittäjä. Nykyisin kännyköissä on paljon muitakin elementtejä."

Nokia ei luovuta

Markkinoiden muutos ymmärretään myös Nokiassa. Markets-yksikön johtajan **Anssi Vanjoen** mukaan yhtiö teki pahan virheen keskittymällä puhelinten teknisiin ominaisuuksiin muotoiluun ja helppokäyttöisyyden kustannuksella.

Kallasvuokin myöntää tämän. Hänen mukaansa Nokia tarvitsee "korkean lisäarvon tuotteen", joka vangitsee yleisön mielenkiinnon.

Viime kuukausien tapahtumat osoittavat, että Nokia ei ole luovuttanut. Se ei tyydy bulkkituottajan rooliin vaan yrittää toissanaan laajentua palvelubisnekseen.

Nokia perusti viime vuonna erillisen Solutions-yksikön, jonka tehtävänä on muokata yhtiöstä "johtava mobiilikokonaisratkaisujen toimittaja". Solutions-yksikköä johtaa Kallasvuon luottomies, venezuelalainen tietotekniikan tohtori **Alberto Torres**.

Älypuhelin myyntiä yritetään kiihdyttää ilmaisen navigointipalvelun avulla. Nokia maksoi karttapalvelun kehittäneestä Navteq-yhtiöstä päätähuimaavat 5,7 miljardia euroa.

Kyseessä on kaikkien aikojen kallein suomalaisyhtiön tekemä yritysosto. Alunperin asiakkaat oli tarkoitus panna maksamaan navigoinnista, mutta siitä luovuttiin, koska Google tarjoaa ilmaiseksi vastaavanlaisia palvelua.

Julkisuudessa on epäilty, ettei Nokia saa koskaan takaisin Navteqin uhrattuja miljardeja. Markkinoilla odotettiin, että yhtiö olisi tehnyt tilinpäätöksessään karttayhtiöstä satojen miljoonien eurojen alaskirjaukset. Näin ei kuitenkaan tehty.

Nokian johtaja **Jukka Hosio** vakuuttaa, että Navteq oli kannattava sijoitus, koska navigointi lisää Nokian kännyköiden kysyntää. Hän uskoo, että se muuttaa myös kännykän käyttötappaa samalla tavoin kuin kännykkäkamera aikoinaan. "Olemme siirtymässä navigaation massa-aikaan", Hosio sanoo.

Hän korostaa, että Nokian palvelu on huomattavasti laajempi kuin Googlen, jonka navigaattori toimii toistaiseksi vain Pohjois-Amerikassa. Nokian puhelimissa on tarkat kartat ja ohjeet 74 maasta 46 kielellä. Palvelun avulla pääsee ilmaiseksi myös Lonely Planetin ja Michelinin matkaoppaisiin.

Nokian ilmaisipalvelu tietää vaikeuksia alan perinteisille yhtiöille TomTomille ja Garminille. Se aiheuttaa paineita myös Nokian kilpailijoille, jotka joutuvat nyt investoimaan suuria summia omien karttapalvelujen kehittämiseen.

Viime viikolla Nokia kertoi tuovansa älypuhelimiansa myös Skype-ohjelmiston. Sen avulla voi soittaa ilmaiseksi internetpuhuita minne tahansa, jos myös vastaanottajalla on Skype tietokoneessaan tai matkapuhelimessaan. Skypeä voi käyttää myös viestien, kuvien, videoiden ja tiedostojen lähettämiseen.

Sijoittajat epäilevät

Matkapuhelinmarkkinoiden kehitys oli hyvin näkyvissä Barcelonan helmikuisilla suurmessuilla, missä Samsung, Motorola ja Sony Ericsson esittelivät kilvan uusia puhelimiaan ja palveluitaan.

Googlella oli tarjolla kymmeniä Android-alustalle rakennettuja malleja. Microsoft lupasi uusia Windows Phone 7 -käyttöjärjestelmällä varustettuja puhelimia, joita valmistavat muun muassa Samsung, Sony Ericsson ja HTC.

"Barcelona osoitti, että Mooren laki toimii edelleen. Samalla rahalla saa nyt kaksi kertaa tehokkaamman kännykän kuin aikaisemmin", messuilla vuosia kiertänyt Hannu Rauhala sanoo.

Nokia esiintyi Barcelonassa poikkeuksellisen matalalla profiililla. Yhtiöllä ei ollut omaa osastoa eikä se esitellyt uusia laitteita. Nokia julkisti kuitenkin päivitetyn version vanhentuneesta Symbian-käyttöjärjestelmästä ja uuden yhteistyösopimuksen siruvalmistaja Intelin kanssa.

Rauhalan mukaan Intelin kanssa solmittu sopimus oli vastaisku Googlelle ja sen Android-käyttöjärjestelmälle, joka kasvaa jatkuvasti suosiotaan.

Nokia ja Intel aikovat sulattaa uudet ohjelmistoalustansa yhteen uudeksi käyttöjärjestelmäksi, joka on ristitty Meegoksi. Sen pitäisi pyörittää tulevaisuuden älypuhelimia ja mobiilitietokoneita tehokkaammin kuin nykyiset järjestelmät.

Mutta tämäkään uutinen ei palauttanut sijoittajien uskoa Nokiaan. Osakekurssi kohosi tammikuun tulosjulkistuksen jälkeen reiluun kymmeneen euroon ja laahaa edelleen samoissa lukemissa.

Nokia oli 2000-luvun alussa Euroopan kallein ja koko maailman yhdeksänneksi arvok-

© MANU FERNANDEZ / AP PHOTO / LEHTIKUVA

Gartner ja Credit Suisse ennustavat Nokialle vaikeita aikoja.

kain yhtiö, sen markkina-arvoksi mitattiin huikemat 320 miljardia euroa. Nyt markkina-arvo on 38 miljardin pinnassa. Apple ja Google ovat monta kertaa suurempia.

"Markkinat eivät näytä odottavan Nokialta mitään järjestyttävää, koska kurssi on noin alhaalla", Ylä-Anttila sanoo.

Rauhala muistuttaa, että Nokian kurssi määryty pitkälti Yhdysvalloissa, jossa yhtiö menestyy huonosti. Hän uskoo, että vii-

me vuoden huonot uutiset vaikuttavat yhä markkinoiden näkemyksiin.

"Nokia on kertonut, että se on tekemässä oikeita asioita tilanteen korjaamiseksi. Sen lisäksi tarvitaan kuitenkin konkreettista näyttöä, esimerkiksi uusia laitteita, ennen kuin pörssikurssi kääntyy", Rauhala sanoo.

Markkinoilla liikkuu huhuja, että jokin alan suuryhtiöstä suunnittelisi Nokian kaappaamista, koska sen saisi niin halvalla. Viime vuosikymmenellä ostajaehdokkaana mainittiin yleensä Ericsson. Nyt todennäköisimpänä vaihtoehtona pidetään Microsoftia, joka tarvitsisi vahvan kumppanin päästäkseen kunnolla mukaan kännykkäbisnekseen.

"Näitä huhuja kiittää jatkuvasti, mutta itse en usko niihin", Rauhala sanoo.

"Microsoft on kiinnostunut ennen kaikkea älypuhelimista, ja Nokian tuotannossa on erittäin paljon halpoja puhelimia."

Iso laiva kääntyy hitaasti

Julkisuudessa on epäilty Nokian kykyä muuntautua sulavasti laitevalmistajasta internetpohjaisten palveluiden tuottajaksi.

Tutkimuslaitos Gartner ja investointipankki Credit Suisse ennustavat Nokialle vaikeita aikoja. Credit Suisse laskee, että Nokian menettä markkinaosuutta nimenomaan älypuhelimissa.

Microsoftin toimitusjohtaja Steve Ballmer esitteli Windows Phone 7 -käyttöjärjestelmän helmikuussa Barcelonan messuilla.

Ylä-Anttila muistuttaa, että Nokia on selviytynyt aikaisemminkin vaikeuksistaan. Yhtiöllä on ollut vuosien varrella logistiikkaongelmia ja se on tehnyt virhearvioita mallistojen suunnittelussa, mutta se on pystynyt reagoimaan nopeasti, kun virheet on huomattu.

"Nokia on selviytynyt tehostamalla toimintaansa ja puristamalla lisää tehoa alihankkijoistaan. Nyt nähdään, pystyykö Nokia keksimään itsensä uudelleen vielä kerran", Ylä-Anttila sanoo.

Rauhala uskoo, että Nokia pystyy. Mutta hänkin sanoo, että se on yhtiölle iso kulttuurillinen haaste. "Suuren laivan kääntäminen vie aina aikansa."

Ylä-Anttila arvelee, että Nokian markkinaosuus putoaa nykyisistä korkeuksistaan viimeistään siinä vaiheessa, kun matkapuhelimet ja kannettavat tietokoneet yhdistyvät uudenlaisiksi päätelaitteiksi ja viihdejärjestelmiksi.

"Näitä laitteita käytetään sellaisiin tarkoituksiin, joita ei vielä edes tiedetä. Nokia ei ole siinä vaiheessa varmastikaan yhtiö vahva peluri kuin nyt." **SK**

Merkitys Suomelle pienenee

► Nokian tarina on hämmästyttävä. Ei ole tavanomaista, että pienen maan vanhanaikaisesta ja konkurssikypsästä teollisuusyrityksestä kehittyi kokonaan uuden teollisuusalan globaali markkinajohtaja.

Nokia on Suomen teollisuuden kiistaton tähti, mutta sen merkitys kansantaloudelle on laskusuunnassa, kun laitevalmistusta on siirretty halvan työvoiman maihin.

Nokian puhelimia tehdään nykyisin yhdeksässä eri maassa: Brasiliassa, Etelä-Koreassa, Intiassa, Britanniassa, Kiinassa, Meksikossa, Romaniassa, Unkarissa ja Suomessa.

Viidesosa yhtiön 123 000 työntekijästä on suomalaisia, ja vain 13 prosenttia yhtiön omistuksesta on Suomessa. Silti Nokia mielletään suomalaiseksi yritykseksi, koska yhtiön pääkonttori on Espoossa ja keskeiset johtajat ovat suomalaisia.

”Nokian osuus Suomen bruttokan-

santuotteesta oli suurimmillaan noin 3,5 prosenttia, mutta se on pudonnut nyt kahden prosentin paikkeille. Nokian vaikutus talouskasvuun ei ole enää kovin merkittävä”, sanoo Etlan tutkimusjohtaja **Pekka Ylä-Anttila**.

Nokiolla on edelleen keskeinen rooli Suomessa tehtävässä tutkimuksessa ja tuotekehityksessä. Yhtiö käyttää siihen yhtä paljon rahaa kuin kaikki muut suomalaisyritykset yhteensä.

Mutta Nokia tutkii myös muualla. Sillä on yhteistyökumppaneinaan muun muassa maailman huippuyliopistot Massachusetts Institute of Technology (MIT) sekä Stanfordin, Berkeleyn ja Cambridgen yliopistot.

Aika ajoin arvailtaan, pysyykö Nokian pääkonttori Suomessa. Asia nousi viimeksi esiin vuosi sitten keskustelussa, joka koski sähköisen viestinnän tietosuojalakeja eli niin sanottua Lex Nokiaa.

Nokian väitettiin uhanneen siirtää pääkonttorinsa muualle, elleivät poliitikot suostu säätämään lakia. Yhtiö kiisti kytköksen, eikä sen lähdestä ole ilmassa minkäänlaisia merkkejä. Suurin osa Nokian omistajista on institutionaalisia sijoittajia, joille pääkonttorin sijainnilla ei ole mitään merkitystä.

Väki vähenee Salossa

Nokian johtotehtävistä viime kesäkuussa eläkkeelle jäänyt **Veli Sunbäck** arvioi

■ Nokian pääkonttori Espoon Keilaniemessä.

tuoreen *Kauppapolitiikka*-lehden haastattelussa, että Suomi on jatkossakin hyvä paikka Nokian kaltaisen suuryrityksen pääkonttorille. Suomessa on erittäin hyviä yliopistoja ja korkeakouluja. Suomi on turvallinen maa, jossa on toimiva logistiikka ja infrastruktuuri, hän toteaa.

Mutta mikään ei ole pysyvää. Se on nähty Salossa, jossa sijaitsee Länsi-Euroopan ainoa matkapuhelintehdas. Nokia on tehnyt siellä uusien mallien ensimmäiset sarjat, mutta nyt tätä testi- ja pilottituotantoakin on siirretty Kiinaan.

Nokian menestys nosti Salon 2000-luvun alussa Suomen rikkaimmaksi kaupungiksi. Salon tehtaalla työskenteli silloin 5700 ihmistä. Nyt väkimäärä on pudonnut 2200:aan, mikä on heijastunut erittäin voimakkaasti kaupungin talouteen.

Nokian mukaan Salossa keskitytään asiakkaiden toiveiden mukaan räätälöityjen älypuhelimien valmistamiseen suhteellisen pienissä erissä.

Samalla työntekijöiden määrä laskee edelleen 285:llä. Suuri osa Salon työntekijöistä on ollut lomautettuna joulukuusta lähtien.

Myös verkkolaitteita valmistava Nokia Siemens Networks aikoo vähentää Suomesta 450 työpaikkaa. ■